

ЗВІТ
в. о. завідувача кафедри геології
факультету геології, географії, рекреації і туризму
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
канд. геол.-мін. наук, Горяйнова Сергія Володимировича
про роботу кафедри у 2021-2022 рр.

1. Робота з кадрами та організаційна робота

Склад кафедри. За цей період пішов з життя цінний та досвідчений доцент кафедри - Космачов Володимир Георгійович. На кафедрі залишилось працювати 9 педагогічних працівників - 2 доктори геологічних наук, 7 кандидатів наук. З них 1 професор, 7 доцентів, 1 старший викладач. На кафедрі навчається 1 аспірант.

За звітній період кількість науково-педагогічних ставок змінилась з 6,5 до 4,75 ставок доцента за загальним фондом, 1,75 ставки доцента за спецфондом та 1,0 ставки ст. викладача за загальним фондом.

Підготовка кадрів. На кафедрі готуються дві кандидатські дисертації. Аспірант Синегубка В.В. закінчує навчання в аспірантурі (керівник - доктор геол. наук Матвєєв Андрій В'ячеславович). Колосова Ірина Валеріївна готує матеріали до кандидатської дисертації екстерном.

Досягнення викладачів кафедри у професійній діяльності

ПІБ викладача	Рейтинг, бали	Відповідність ліцензійним умовам	
		№ пунктів	кількість
Матвєєв Андрій В'ячеславович	45	1, 3, 5, 7, 14, 15, 19	8
Смислова Лідія Іванівна	10	2, 4, 5, 8, 20	5
Колосова Ірина Валеріївна	20	12, 14, 15, 19	4
Горяйнов Сергій Володимирович	370	1, 2, 4, 5, 8, 12, 15, 19, 2	8
Барташук Олексій Вацлавович	25	1, 5, 7, 8, 10, 20	6
Космачова Марія Володимирівна	20	1, 3, 5, 10, 12, 20	6
Паккі Маріанна Сергіївна	60	1, 4, 5, 8, 9, 12, 15	7
Самчук Ірина Миколаївна	55	3, 5, 8, 10, 11, 20	6
Сухов Валерій Васильович	10	1, 5, 8, 10	4

Підвищення кваліфікації. Три викладачі проходили підвищення кваліфікації з володіння технічною українською мовою:

- Космачова Марія Володимирівна - підвищення кваліфікації за освітньою програмою "Українська мова в професійному спрямуванні" (сертифікат № 0207-256);

- Паккі Маріанна Сергіївна (сертифікат за проходження курсів «Українська мова в професійному спрямуванні»);

- Матвєєв Андрій В'ячеславович - підвищення кваліфікації за освітньою програмою "Українська мова - професійне спрямування" (сертифікат № 0207-086).

В межах розвитку освітніх програм Колосова Ірина Валеріївна пройшла стажування у Державному гемологічному центрі України Міністерства фінансів України за програмою «Атестація та експертна оцінка дорогоцінного каміння»

(свідоцтво Державного гемологічного центру Міністерства фінансів України № 001907/444490 від 24.05.2021).

В рамках міжнародної співпраці проводилась серія міжнародних майстер-класів з нафтогазової геології та басейнового аналізу з залученням фахівців з фірм Shell, Schlumberger (2021 р.). Співробітники кафедри Горяйнов С.В., Самчук І.М., Синегубка В.В. приймали участь у цих наукових семінарах з обговореннями отриманих результатів.

Самчук Ірина Миколаївна підвищувала кваліфікацію в учбово-курсовому комбінаті ДП «Надвірнанафтогаз» ЗАТ «Укрнафта» за спеціальністю «Бурильник експлуатаційного та розвідувального буріння свердловин на нафту і газ». Отримала розряд 6 (посвідчення №2012).

Кафедра, як і раніше, стоїть перед кадровою проблемою. Важко залучати молодь до роботи, бо молодий фахівець на виробництві або у приватних фірмах отримує в декілька разів більшу зарплатню, ніж досвідчений викладач.

2. Навчально-методична робота

Матвеев Андрій В'ячеславович, доктор геол. наук, двічі приймав участь у засіданні Вченої ради з захисту кандидатської роботи у якості опонента.

Самчук Ірина Миколаївна протягом 2021 р. проводила роботу за контрактом у UK Schools Consultant (HK) Limited.

Кафедрою було проведено 5 науково-практичних міжкафедральних семінарів, з них 1 - загально-університетський. План семінарів був далеко не вичерпаний, завадив воєнний стан.

Проведена підготовка школяра 11 класу Морозова Сергія Олександровича - срібного призера Всеукраїнської олімпіади Малої Академії наук з геології.

Барташук Олексій Вацлавович, доктор геол. наук, є членом редколегії "Вісника Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна", серія "Геологія. Географія. Екологія".

Горяйновим С.В. закінчено складання 2-ої та 3-ої Частинов нового сучасного підручника "Загальна геологія" для студентів першого курсу. Підготовка Частини 4 триває.

3. Результати науково-інноваційної діяльності

За минулий рік кафедрою було проведені масштабні заходи з популяризації у країнах Європи наукових досягнень кафедри у вивченні геологічної будови Українського щита. У міжнародному електронному видавництві Lambert були видані переклади двох монографій, співавторами яких були студенти кафедри:

Горяйнов С.В. Метаморфические и метасоматические комплексы Среднего Побужья. – Lambert Academic Publishing. – 2019. – 177 с. – у співавторстві з Д.В. Денисенко, О.А. Дивицьким.

Горяйнов С.В. Метаморфические и метасоматические комплексы Украинского щита. Приазовье и Южный Донбасс. – Lambert Academic Publishing. – 2019. – 333 с. – у співавторстві з С.В. Аксьоновим, О.С. Алтуховим, С.В. Воробйовим, Є.П. Ісаєвою, В.В. Коренєвим.

Кожна з монографій перекладена на німецьку, англійську, французьку, італійську, іспанську та португальську мови. Загалом видано 12 таких монографій. Третя монографія з цієї загальної трилогії про Український щит зараз також знаходиться у перекладі на ті самі 6 європейських мов.

На кафедрі за рік було опубліковано 4 статті у видавництвах, які включені до наукометричних баз, та ще 3 статті у фахових виданнях України.

Співробітники кафедри прийняли участь у 4-х міжнародних наукових конференціях з науковими доповідями.

Самчук Ірина Миколаївна була відповідальним виконавцем теми «Вивчення перспектив пошуків покладів вуглеводнів у відкладах нижньої пермі південно-східної частини Дніпровсько-Донецької западини» № держреєстрації 0116U005593. Нею також проводилась робота за договором з про науково-практичне та освітнє співробітництво між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та Харківським науково-дослідним інститутом судових експертиз ім. проф. М.С. Бокаріуса (2021) р.

Горяйнов С.В. є постійним членом Міжвідомчого тектонічного комітету України при геологічному відділенні НАН України.

3. Результати роботи із забезпечення якості освіти

На початку терміну середнє навантаження на 1 ставку науково-педагогічних працівників складало 600 годин, наразі - 587.

Викладачі кафедри повністю перейшли на дистанційну форму освіти. Вони передбачає відкритість занять для студентів, і для будь-кого з колег.

Всі навчальні дисципліни забезпечені електронними навчальними ресурсами, розміщеними на сайті кафедри. Постійно проводиться оновлення змісту навчальних курсів через перехід на іншу систему спілкування зі студентами.

Розвиток кафедрального веб-сайту проводиться у руслі підготовки до переходу на новий сайт об'єднаної кафедри.

Ліцензування та акредитація спеціальностей підготовки фахівців не проводилась. Освітня програма "Геологічна зйомка, пошуки та розвідка корисних копалин" бакалаврського рівня планується до акредитації протягом 2023 р.

Паккі Маріанна Сергіївна приймає участь у складі експертної комісії з акредитації освітніх програм ЗВО (від НАЗЯВО). Нею проведені 3 акредитації.

4. Навчальна діяльність

Навантаження протягом 21-22 рр. по кафедрі складало 5282 години, у тому числі 2132 аудиторних та 3150 позааудиторних. На кафедрі здійснюється освіта бакалаврів та магістрів за трьома освітньо-професійними програмами:

- "Геологія" та "Геологічна зйомка, пошуки та розвідка корисних копалин" - бакалаврський рівень;
- "Геологія" - магістерський рівень.

Планове навантаження виконане кафедрою у повному обсязі.

Вдалось провести дистанційним методом навчальні практики 2-го курсу замість тих, що проводились у польових умовах на навчальному полігоні у с. Кам'янка Ізюмського району (зараз недоступний). Бурові роботи були продемонстровані шляхом показу навчально-методичних відеоматеріалів та тематичних лекцій. Методика геологічної зйомки проводилась шляхом незначної кількості тематичних лекцій та практичною роботою по дешифруванню геологічних формацій - об'єктів геологічного картування. Основою були космоснімки та Гугл-карти світу, відпрацьовувались методи та ознаки дешифрування однотипних об'єктів у різних ландшафтно-кліматичних умовах.

5. Виконання заходів щодо стратегії розвитку факультету

Пункти стратегії	Що зроблено
Вдосконалення існуючої на факультеті практики проведення науково-практичних семінарів, круглих столів – із запрошенням провідних представників бізнесу та виробництва із обговоренням розробок факультету та можливостей їх комерціалізації.	Семінари проводились, відеозаписи викладені на Ютубі. Залучались фахівці з виробництва (УкрНДІГаз, гідрогеологічні та геологорозвідувальні фірми)
Забезпечення матеріально-технічної бази геохімічних, гемологічних досліджень.	Для гемології встановлений верстат, зараз на налаштуванні. Фірма обіцяла закінчити у квітні-2022.
Придбання сучасних комп'ютерів та іншої оргтехніки	Кафедра забезпечена персональними комп'ютерами повністю. Комп. клас здобув сучасні пласкі монітори.
Оновлення ліцензійного програмного забезпечення	Переходимо на відкрите ПЗ
Формулювання тематик аспірантських досліджень і можливостей їх проведення з урахуванням рівня матеріально-технічного забезпечення, якості і сучасності наукового обладнання	Аспірант кафедри застосовує для досліджень кафедральне обладнання.
Адаптація сучасної програми профорієнтаційної роботи до актуальних умов набору абітурієнтів	Проведені зустрічі з вчителями Харківської області з поширення знань про роль геології у сучасності
Залучення до участі у профорієнтаційній роботі випускників кафедри	Проводиться. Випускник з Анголи (Флоріану) привів іншу студентку з Анголи (Мігель, зараз закінчила освіту). Випускниця зі Швейцарії (Херменау) - іншу студентку звідти ж (Вовк).
Популяризація інформації про освітні програми в засобах масової інформації	Семінари проводились, відеозаписи викладені на Ютубі. Презентації про наукові розробки відправлено в Узбекистан.
Розробка актуальної рекламної продукції факультету	Розроблені презентації для узбецьких колег та для власного сайту. Також вони передані в ОБЛСЮТУР
Співпраця з Ландау-Центром щодо представлення геології у постійній експозиції та Днях виїзної науки	Зроблено в осінній семестр 2021 р.
Організація літніх шкіл для школярів	Проводяться на базі "Кам'янка".
Актуалізація інформації про факультет на факультетському сайті	Проводиться у поточному режимі
Розробка моделі загальних вимог до фахової підготовки випускника факультету за галузями знань і освітніми програмами	Проводиться реформування ОПП "геологічна зйомка, пошуки та розвідка" згідно сучасних вимог ринку
Розробка програми взаємодії з випускниками, зв'язку з випускниками	Спеціальної програми нема поки що. Робота ведеться в поточному режимі.
Налагодження зв'язку з випускниками - стейкхолдерами	Зв'язок є лише з однією розвідувальною фірмою. Там працює магістр геології Лимар
Участь випускників у розробці освітніх програм, навчальних планів та робочих програм дисциплін.	Програма у розробці, потім залучимо фахівців для рецензування та додатків

Організація студентів для участі у загальноуніверситетських опитуваннях	Проводиться силами кураторів
Співпраця зі студентським самоврядуванням для організації студентського дозвілля	Проводиться силами кураторів
Активне залучення студентів у наукову, виховну та суспільну роботу факультету	Студенти кафедри допомагали провести "Ніч науки" на факультеті
Розширення переліку та тематики вибіркових дисциплін у навчальних планах	Кількість дисциплін за вибором у ОПІ кафедри збільшено у 3 рази
Залучення до викладання фахівців-практиків, визначення кадрових ресурсів для цього та їх відповідності ліцензійним вимогам	Д-р геол. наук А.В. Матвеев та О.В. Барташук залучені як фахівці-практики
Введення в практику навчального процесу - проведення деяких занять безпосередньо на підприємствах за профілем підготовки.	Проводяться стажування студентів на базі УкрНДІГазу у Івано-Франківську
Розширення географії практик	Заважає політична обстановка
Укладання довготермінових угод про співпрацю із підприємствами, у тому числі для проходження практик та стажувань	Заважає політична обстановка
Організація зустрічей з потенційними роботодавцями	Заважає політична обстановка
Рецензування навчальних планів і робочих програм дисциплін потенційними роботодавцями	Проводиться у робочому порядку, неофіційно
Ліцензування геологічними кафедрами курсів підвищення кваліфікації для (інженерів-гідрогеологів, бурових майстрів, та ін.)	Заморожено
Розробка навчальних планів для дистанційного навчання із врахуванням особливостей цієї форми викладання	Розроблено низку таких курсів, плсқсytuj майже повний перехід на дистанційне навчання
Розробка електронного тестового контролю по всіх дисциплінах фахової підготовки	Для всіх курсів згідно з обстановкою
Створення ефективного динамічного балансу аудиторної та дистанційної форм навчання	Згідно з воєнним станом
Підвищення кваліфікації викладачів факультету в області володіння геоінформаційними системами	Проводиться по необхідності. Задіяні університетські семінари.
Збільшення комп'ютерної компетенції співробітників до 100%	Поки що ні. Використовуються помічники - співробітники кафедри.
Уведення у вибіркoву складову освітніх програм навчальних дисциплін англійською мовою	Планується у наступному році
Закупівля обладнання для проведення WEB-конференцій	Є три веб-камери на кафедрі
Оновлення комп'ютерного парку факультету технікою останнього покоління (на момент закупівлі) з метою забезпечення можливості обробки даних сучасного формату (ДЗЗ, ГІС-аналізу і геологічного 3D-моделювання)	Сервер комп'ютерного класу для цих задач достатній. Додатково здобуто робочу станцію у комп'ютерний клас для тривимірного геологічного моделювання. Потребує оновлення ліцензійного ПЗ.
Закупівля 3 потужних робочих станцій (для оптимізації роботи лабораторій факультету)	Тільки 1, і то за рахунок кафедри

Закупівля академічних ліцензій на програмне забезпечення ArcGIS Desktop + Online + Server, SPSS (Statistical Package for Social Science), MapInfo, Microsoft, Petrel та інших за необхідністю	Потрібні всі
Оновлення проекторів зі строком роботи більше 3 років (20 шт.), забезпечення навчальних лабораторій інтерактивними дошками	Забезпечено, але цілісність під загрозою
Забезпечення приміщень факультету якісними Wi-Fi – роутерами	Забезпечено
Оновлення навчальних геологічних карт	Не забезпечено
Забезпечення повірки існуючих спеціальних приладів (геологічних)	Не проводилось
Встановити зв'язки з випускниками, які працюють в іноземних установах і які закінчили наш факультет	Випускниця кафедри Н. Вовк виграла міжнародний конкурс з гемології (США) у 2021 р.
Капітальний ремонт стаціонарних приміщень навчально-наукової геологічної бази «Кам'янка». Встановлення 2-х сучасних корпусних будинків для студентів	Буде велика потреба після війни
Створення постійно діючих виставок публікацій співробітників кафедр	Виставляти є що (більше 20 монографій та посібників), але поки сама експозиція не зроблена
Проведення ремонтів у навчальних приміщеннях, встановлення кліматичної техніки та забезпечення аудиторій необхідною інфраструктурою	Може, буде велика потреба
Оформлення документації з входження навчально-наукового полігону в районі бази «Кам'янка» до переліку об'єктів національної спадщини	Зроблено, у Києві
Участь у створенні в межах навчально-наукового полігону «Кам'янка» геопарку	Проект завис
Створення геологічного музею на геологічній базі «Кам'янка»	Зроблено, але невідомо - чи цілий він
Створення виставок унікальних старовинних приладів чи інших раритетів на кафедрах факультету	Раритети маємо, але експозицію не розробляли
Наповнення банку даних «Вихованці факультету» з метою систематизації відомостей про відомих вчених (географів, геологів та ін.), що працювали або навчалися на факультеті	Поповнюємо Тхоржевським Е.С., Космачовим В.Г. Дані - у Смісловій Л.І.
Створення меморіальної аудиторії відомих вчених, вчених (географів, геологів та ін.), що працювали на факультеті	Зроблено - аудиторія пам'яті В.П. Макрідіна
Проведення зустрічей та майстер-класів для студентів та співробітників від успішних випускників факультету	Важко реалізувати за воєнного стану. Випускники працюють у еміграції та евакуації, нещодавно є зміна місць роботи
Створення системи ефективної взаємодії з випускниками, які працюють в іноземних установах та випускниками-іноземцями	Як система - ні. Тільки численні особисті контакти

6. Проблеми, завдання, пропозиції

Проблеми. Основна проблема - нестача педагогічних кадрів. Не вистачає працівників для викладання геофізичних дисциплін, петрографії та літології.

Друга велика проблема - відновлення та розвиток навчального полігону у Кам'янці. Може вирішуватись тільки у повоєнний час.

Завдання розвитку кафедри доцільно розглядати у контексті:

- 1) воєнного стану;
- 2) загальної спрямованості майбутньої державної політики;
- 3) перспектив розвитку геологорозвідувальної галузі у повоєнний час.

6.1. Під час воєнного стану треба робити те, що й так робимо - максимально зберегти кадровий склад та матеріально-технічну базу нашої освіти. Без цього подальший розвиток буде майже неможливим. Не буде кому розвивати і не буде інструментів для роботи.

6.2. Загальна спрямованість державної політики на пряму визначає потребу (або її відсутність) у спеціалістах геологічних професій. За останні 30 років геологічна служба України була скорочена у сотні разів - тобто вбита. Геологічна служба - це завжди державна справа, ринкові відносини у ній не мають права на життя. Якщо державна політика відносно геологів буде й подальшому спрямована на те, що наші випускники-спеціалісти "щось знайдуть собі на ринку праці", то це прирікає їх на безробіття, зміну професії або еміграцію. У таких умовах кафедра геологічного напрямку взагалі не потрібна. Кафедра потрібна тільки для підготовки професіоналів, які будуть відроджувати державну геологічну службу і працювати у ній на країну. Приватні геологічні фірми, як показала практика останніх 30-ти років - нестабільні і короткострокові. До того ж їхні інтереси (максимальний прибуток) з державними (максимальний розвиток) майже не перетинаються.

6.3. Якщо (!) держава все ж таки зрозуміє, які скарби приносять їй геологи, і вирішить розвивати геологічну службу, тоді наші випускники отримають державне замовлення на свою професію. Це значно поліпшить наше організаційне (поки що не фінансове!) становище і дасть змогу розпочати розвиток.

Як побічний ефект зміни державної політики - покращиться стан з набором абітурієнтів. Школярі побачать шлях и і перспективу. Сформувані її рекламними закликами якихось невідомих їм викладачів неможливо - бо ззовні це схоже на обдурювання.

Але погоджуватись виконувати державне замовлення - це ще й велика відповідальність. І ось для розвитку кафедри в умовах державної потреби, для відповідності рівня підготовки спеціалістів рівням задач, які перед ними стоятимуть - у нас є багато чого.

6.3.1. Навчальна робота потребує деяких методичних зусиль, але цілком підйомних і не дуже складних:

- ревізія та поліпшення наявних робочих програм курсів за рахунок додавання в них останніх наукових досягнень світової геологічної науки (за напрямками) та виправлення остаточної наукових оман, які ще там залишилися;

- ревізія наявних робочих програм курсів з метою виключення зайвого дублювання матеріалу; частково ця робота вже зроблена і продовжується;

- в подальшому - оптимізація (скорочення або розширення - за змінами потреб та можливостей) набору освітніх програм та спеціалізацій.

Такі заходи дозволять успішно акредитувати ці оновлені програми.

6.3.2. Наукова робота може розвиватись після отримання визначеності з кадровим складом кафедри. Поки що маємо цілу низку наукових доробок високого рівня, але не зрозуміло, що з переліку можна буде задіяти:

- палеонтологія;
- геологія нафти і газу (басейновий аналіз, тривимірне моделювання);
- прикладна та екологічна гідрогеологія;
- інженерна геологія;
- теоретична геологія
- регіональна геологія та глобальна тектоніка;
- методика геологічної зйомки.

Для цього в наявності є готові наукові результати (опубліковані та апробовані), досвід їхнього застосування на виробництві та у навчальному процесі протягом останніх 30 років. В наявності поки що є спеціалісти, які володіють цими результатами і досвідом їхнього використання.

При можливості розвитку наукової роботи кафедра протягом 3-4 років зможе на 1 - 3 напрямках вийти на передові світові наукові позиції. Це також забезпечить значне підвищення рівня освіти випускників кафедри.

Пропозиції. Потрібні додаткові співробітники, перш за все - молодь. Можна рекомендувати **Синегубку Віталія Володимировича** (аспіранта кафедри з спеціальності "Палеонтологія та стратиграфія") - для формування резерву викладацького складу та освоєння ним робочих програм курсів.

Потребують вирішення й організаційні питання:

- розширення професійної орієнтації школярів для збільшення набору;
- поширення реклами для залучення іноземних студентів;
- наукова та освітня співпраця з закордонними вишами та геологічними організаціями.

Звіт розглянутий на засіданні кафедри геології 27.08.2022 р.

В.О. зав. кафедри геології

Сергій Горайнов